

Türkiye’de Ortaöğretim Kurumlarında Okul Büyüklüğü ve Disiplin İlişkisine Dair Ampirik Bir Çalışma*

An Empirical Study on the Relationship between School Size and Discipline in Secondary Education in Turkey

Yalın Kılıç¹

Öz

Araştırmanın amacı, disiplin suçlarının sayısının okulun büyüklüğü, okul türü ve okulun yerleşim yerine göre nasıl bir farklılık gösterdiğini incelemek ve politika geliştirmekle yükümlü olanlara bu konularda önerilerde bulunmaktır. Araştırmada okul büyüklüğü, öğrenci sayısı bakımından belirlenmiştir. Tarama türü araştırma desenine uygun olarak düzenlenen araştırma, 2012-2013 öğretim yılında disiplin suçu işlenmiş 7230 ortaöğretim kurumuna ilişkin Millî Eğitim Bakanlığı’ndaki veriler kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada ortaya çıkan bulgular, kırsaldaki okullarda öğrenci başına düşen ortalama ceza sayısının kentteki okullara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Diğer yandan öğrenci başına düşen ceza sayısının okul türleri itibarıyla farklılık gösterirken bu farklılığın okul büyüklüğü ile de uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir anlatımla, ortalama büyüklük bakımından ilk dörtteki okul türü öğrenci başına düşen ortalama ceza sayısı açısından da ilk dörtte yer almışlardır. Çalışmada yapılan regresyon analizinde, öğretmen ve öğrenci sayıları ile okul türü öğrenci başına düşen ceza sayısı ile ilişkili önemli unsurlar olarak ön plana çıkarken derslik sayısı ve yerleşim yerinin istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda, büyük okulların disiplin konusunda sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Okul büyüklüğü, disiplin, ortaöğretim

Abstract

The purpose of the study is, to examine how the number of disciplinary offenses changes according to school size, school type, and residence of school, and to make recommendations to those who are responsible for developing policy. In research, school size is determined in terms of the number of students. In this study, the survey research model was used. The data which were collected from 7230 secondary schools committed disciplinary offenses by Ministry of National Education in 2012-2013 academic year. The findings emerging from the study show that the average penalty per student in rural schools is lower than that of urban schools. On the other hand, the average number of penalties per student changes by type of schools. According to regression analysis in the study, the number of teachers, the number of students, and type of schools are related to the number of penalties per student. But the number of classrooms and place of schools aren’t statistically related to the number of penalties per student.

Keywords: School size, discipline, secondary school

Received: 09.01.2014 / Revision received: 21.11.2014 / Second revision received: 19.02.2015 / Approved: 23.02.2015

¹Dr., Planlama Uzmanı, Kalkınma Bakanlığı, Ankara, yklic@dpt.gov.tr

Atf için/Please cite as:

Kılıç, Y. (2015). Türkiye’de ortaöğretim kurumlarında okul büyüklüğü ve disiplin ilişkisine dair ampirik bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(1), 51-68. doi: 10.14527/kuey.2015.003

Okul büyüklüğü bir okulun yapısal özelliklerinden biridir. Okulun birçok farklı özelliklerinin gerek öğretmenler gerekse öğrenciler üzerindeki etkilerini araştıran sayısız çalışma bulunmaktadır. Lee (2000), bir okuldaki öğrenci sayısının o okulun bir özelliği olarak öğrenci ve öğretmenler üzerinde etkide bulunabileceğinin bilim insanlarının ilgi alanları içinde bulunduğunu belirtmektedir. Karakütük ve diğerleri (2012), eğitimsel çıktılara etkisinin olabileceği nedeniyle eğitim politikası ve planlama uzmanlarınca okul büyüklüğünün dikkate alınması gereken bir konu olduğunu vurgulamaktadırlar. Ancak bu etkinin yönü ise tartışmalıdır. Kimi araştırmacılar büyük okulların avantajlı yönlerini ortaya çıkarırken kimileri ise küçük okulları savunma durumundadır.

Okul büyüklüğü, eğitim uzmanların gündemine ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) girmiştir (Conant, 1959). Yirminci yüzyılın başlarında ABD'deki kamu okulları sistemi çoğu küçük olarak nitelendirilebilecek okul ve bölgelerinden oluşmaktaydı (Pennsylvania School Boards Association [PSBA], 2011). Küçük okullar, ABD'de kırsal alandaki okullara özgü bir durum olarak görülmekteydi. ABD'deki okulların küçük dağınık olması "kırsal okullar problemi" olarak görülmekte ve söz konusu kırsal okullara iyi gözle bakılmamaktaydı (Kannapel ve DeYoung, 1999). Bu okul ve bölgeler yerel olarak denetlenmekte ve finanse edilmekteydi. ABD'de okulların yerel bazda küçük ve dağınık olması onların yönetimini maliyetli kıldığı için gerek okul bölgelerinin gerekse okulların birleştirilmesi yaygın bir politika olarak kullanılmaktaydı (Tyack, 1974). Okul birleşmelerinin, küçük okulların hâkim olduğu ABD kırsalındaki eğitimin değişiminde büyük bir rolü olduğu ileri sürülmekteydi (Haller, 1992).

Okul büyüklüğü konusu ilköğretim okulları yerine genellikle ortaöğretim okulları için bir sorun alanı olarak görülmüştür. Lee (2000), ilköğretim okullarının, eğitimin doğası gereği sıcak bir ilişkiyi ve sürekli destekleyici bir çevreyi gerektirdiği için küçük okullardan oluştuğunu belirtmektedir. Yazara göre, ilköğretim okulları, toplumsal olarak homojen bir mahalleden gelen öğrencilere ortaöğretim okullarına göre daha basit ve çok farklılık arz etmeyen eğitim programları uygulamaktadır. Dolayısıyla, ilköğretim okullarının küçük okullardan oluşması kabul edilebilir bir durum olarak görülmektedir. Ortaöğretim okulları ise tam tersi bir durumdadır (Lee, 2000). Ortaöğretim okullarının amaçları çok karmaşık olup, homojen olmayan grupların oluşturduğu geniş alanlardan öğrenci almaktadır. Bu çerçevede, ABD'deki kamu ortaöğretim okullarının gelişimine tarihsel olarak bakıldığı zaman söz konusu amaçların karmaşıklığının ve ortaöğretim okullarının giderek büyümesinin sebepleri daha kolay anlaşılabilir. Ortaöğretim okullarının giderek büyümesinin sebepleri daha kolay anlaşılabilir.

Okul büyüklüğü önceleri kırsal okullarla ilgili bir konuyken daha sonra genel bir sorun olarak ele alınmaya başlanmıştır. Slate ve Jones (2005), okul büyüklüğü ile ilgili çalışmaların, ekonomik etkinlik, program çeşitliliği, öğrenci

başarısı, öğretmen kalitesi, okul terkleri, öğrencilerin okula devamı, öğrenci ve öğretmen doyumu, disiplin problemleri, öğrencilerin gönüllü aktivitelere katılımı ve velilerin okulla olan ilişkileri açısından ele alındığını ortaya koymaktadır. Bazı yazarlar “ölçek ekonomileri” nedeniyle büyük okulların ekonomik anlamda daha etkin olduğunu savunmaktadırlar (Kenny, 1982; Guthrie, 1979). Walberg (1993), “ölçek ekonomileri” yaklaşımının fabrikalar için geçerli olduğunu, okulların fabrika gibi değerlendirilemeyeceğini ve öyle olsa bile “ölçek ekonomileri” yaklaşımının da tartışmalı olduğunu ileri sürmektedir. Büyük okulları savunmanın bir diğer nedeni ise program çeşitliliğidir (Conant, 1959). Ancak Monk (1987), büyük okulların program çeşitliliği açısından abartıldığı gibi bir üstünlüğe sahip olmadığını belirtmektedir.

En uygun okul büyüklüğünün seçilmesinde maliyet etkinlik kadar öğrenci başarısı da önem arz etmektedir. Öğrenci başarısı açısından McGuffey ve Brown (1978) büyük okulları avantajlı görürken, Monk (1987) bu durumu teyit etmemektedir. Okul terkleri (Cotton, 1996), öğrencilerin okul devamsızlığı (Cotton, 1996; Flower ve Walberg, 1991), öğrenci ve öğretmenlerin doyumu (Cotton, 1996; Meier, 1996), disiplin problemleri (Gregory, 1992; Haller, 1992; Meier, 1996), öğrencilerin gönüllü aktivitelere katılımı (Slate ve Jones, 2005) ve velilerin okulla olan ilişkileri (Slate ve Jones, 2005) çerçevesinde en uygun okul büyüklüğünün ne olacağına ilişkin araştırmalar bulunmaktadır.

Okul büyüklüğü bir sorun alanı olarak araştırmacıların ilgi alanına girmiş olsa da aslında doğrudan bir sorun olmayıp birçok sorunu türeten bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede okul büyüklüğünün disiplin sorunlarını üreten bir sorun alanı olduğuna ilişkin araştırmalar bulunmaktadır (Gregory, 1992; Haller, 1992; Slate ve Jones, 2005) Okullardaki disiplin sorunu da doğrudan bir sorun olmakla birlikte birtakım sorunların ortaya çıkmasına sebep olan bir etmen olarak da üzerinde durulması gereken bir konu olarak görülmektedir. Yıldırım ve Sezginsoy, (2004), okullardaki disiplin sorunları ve görülme sıklığının öğrenme ve öğretme sürecini etkileyen bir unsur olduğunu belirtmektedir.

Büyük okullarda yaşanan disiplin sorunları onları dezavantajlı bir konuma getirmektedir. Disiplin sorunlarının çarpıcı boyutları büyük okul yöneticilerini öğrenci davranışlarını kontrol altına almaya yöneltmektedir (Gregory, 1992). Ancak söz konusu kontrol yöntemleri birtakım olumsuz tutumlara yol açmaktadır. Meier (1996), disiplin sorunları ile baş etmek amacı güden okul politikalarının sınırlayıcı ve yüksek oranda cezalandırıcı olma eğiliminde olduğunu vurgulamaktadır. Bu politikaların da okul terklerini artırdığı belirtilmektedir (Damica ve Roth, 1993).

Amerika Birleşik Devletleri’nde 11 eyaletteki 22 okulu kapsayan bir araştırmada öğretmenlerden okulda gözledikleri hırsızlık, şiddet, silah taşıma, öğretmenlere sözlü taciz, uyuşturucu madde kullanımı, alkol kullanımı ve sınıf

düzeninde bozukluk gibi disiplin olaylarını raporlamaları talep edilmiştir (Nathan ve Thao, 2007). Söz konusu araştırma sonucunda disiplin olayların büyük okullarda küçük okullara kıyasla daha çok yaşandığı tespit edilmiştir. Haller (1992), kırsal bölgelerdeki ortalama okul büyüklüğünün 443 olduğunu ve kent merkezi ve kenar mahallelerde ise 1200 olduğunu tespit ettikten sonra kırsal okullardaki disiplin sorunlarının diğerlerinden daha az olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca Haller'in çalışmasında, kırsaldaki okulların birleştirilerek okul büyüklüklerinin artırılmasıyla disiplin sorunlarının da büyüdüğü sonucuna varmıştır.

Türkiye'de okul büyüklüğü konusunda birçok akademik çalışma yürütüldüğü görülmektedir (Akkalkan, 2009; Çınkır, 1996; Demircan, 2005; Kalfa, 2006; Karakütük ve Tunç, 2004; Karakütük vd., 2012; Öğülmüş ve Özdemir, 1995). Ancak Türkiye'deki eğitim politikası geliştirmekle ve uygulamakla yükümlü kurumların gündeminde hala yer almamaktadır. Okul binası yatırımlarının uygun büyüklükte yapılması için okul büyüklüğüne ilişkin çalışmalar önem arz etmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, disiplin suçlarının sayısının okulun öğrenci sayısı bakımından büyüklüğü, okul türü ve okulun yerleşim yerine göre nasıl bir farklılık gösterdiğini incelemek ve politika geliştirmekle yükümlü olanlara bu konularda önerilerde bulunmaktır. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışacaktır.

1. Okul türleri ve yerleşim yerleri itibariyle ortalama öğrenci sayıları farklılık arz etmekte midir?
2. Okul türleri ve yerleşim yerleri itibariyle ortalama disiplin cezaları sayısı farklılık arz etmekte midir?
3. Okul büyüklüğü (öğrenci sayısı açısından), öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, derslik başına düşen öğrenci sayısı, yerleşim yeri ve okul türü öğrenci başına düşen ceza sayısını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu çalışmada ilişkisel tarama modellerinden ilişkisel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel araştırma yönteminde iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 2009). Söz konusu yöntem araştırmada ortaöğretim okullarında 2012-2013 öğretim yılında yaşanan disiplin sorunlarının okul türleri itibariyle okul büyüklüğü ile ilişkisinin incelenmesi nedeniyle seçilmiştir.

Çalışma Evreni

Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde elde edilen 2012-2013 öğretim yılına ilişkin ortaöğretim kurumlarında karara bağlanmış disiplin cezaları verilerine dayalı olarak planlanmıştır. Çalışmanın evrenini 2012-2013 öğretim yılında herhangi bir disiplin suçu işlenmiş ortaöğretim kurumları oluşturmaktadır. Bu kapsamda 7.230 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. 2012-2013 öğretim yılında toplam 10.418 ortaöğretim kurumu bulunmaktadır. Disiplin suçu işlenmiş 7.230 kurum toplam ortaöğretim kurumlarının yaklaşık yüzde 70'ini oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde elde edilen 2012-2013 öğretim yılına ilişkin ortaöğretim kurumları hakkındaki bazı veriler çözümlenerek birtakım yeni veriler üretilmiştir. Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde, disiplin suçu işlenmiş ortaöğretim okullarına ait öğrenci sayıları (OGRENCI), öğretmen sayıları (OGRETMEN), derslik sayıları (DERSLİK), okul türü (OKUL), yerleşim yeri (KENTKIR) ve disiplin suçu nedeniyle ceza alan öğrenci sayıları (CEZA) temin edilmiştir. Öğrenci sayısı öğretmen ve derslik sayılarına bölünerek öğretmen başına öğrenci (OGBASOGREN) ve derslik başına öğrenci (DERSBASOGREN) verileri elde edilmiştir.

Tablo 1

Disiplin Suçu İşlenen Okulların Türleri İtibariyle Okul Sayıları ve Payları

Okul Kodu ve Türü	Okul Sayısı	%
OKUL1 Anadolu Lisesi	2029	28.1
OKUL2 Anadolu Meslek Lisesi	357	4.9
OKUL3 Anadolu-Güzel Sanatlar Öğretmen Lisesi	332	4.6
OKUL4 Çok Programlı Lise	761	10.5
OKUL5 Fen Lisesi	115	1.6
OKUL6 İmam Hatip Lisesi	676	9.4
OKUL7 Lise	137	1.9
OKUL8 Meslek Lisesi	1899	26.3
OKUL9 Özel Akşam Lisesi	86	1.2
OKUL10 Özel Lise	758	10.5
OKUL11 Sosyal Bilimler Lisesi	30	0.4
OKUL12 Spor Lisesi	49	0.7
TOPLAM	7229	100.0

Millî Eğitim Bakanlığı'ndan elde edilen veride 62 farklı ortaöğretim kurumu tespit edilmiştir. Bu kurumlar 12 farklı türe (OKUL) ayrılarak yeniden gruplandırılmıştır. Tablo 1'de okul grupları ve toplam okul sayısı içindeki yüzdeleri verilmektedir. Bu çerçevede, Anadolu Liseleri ve Meslek Liseleri araştırma evrenindeki okulların en büyük iki grubunu oluştururken, Sosyal Bilimler Liseleri ile Spor Liseleri en küçük grubunu oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan elde edilen disiplin suçu işlenen 7.230 ortaöğretim kurumuna ilişkin 2012-2013 öğretim yılı verileri çerçevesinde, okuldaki öğrenci sayısının (OGRENCI), öğretmen başına düşen öğrenci sayısının (OGBASOGREN), derslik başına düşen öğrenci sayısının (DERSBASOGREN), okul türünün (OKUL) ve yerleşim yerinin (KENTKIR) okuldaki öğrenci başına düşen disiplin cezaları (CEZAOGREN) sayısını anlamlı bir şekilde açıklayıp açıklamadığı sorgulanmaktadır. Veriler STATA 12.0 İstatistik Paket Programında işlenmiş ve analiz edilmiştir. Çalışmada verilerin özelliklerine ve sorulan sorulara göre; çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Okul büyüklüğü okuldaki öğrenci sayısına (OGRENCI) göre değerlendirilmiştir. Okullar büyüdükçe disiplin cezalarının da artacağı kabul edilmiştir. Diğer yandan öğretmen başına düşen öğrenci (OGBASOGREN) ve derslik başına düşen öğrenci (DERSBASOGREN) sayılarının da artmasının ceza sayısını artıracığı varsayılmıştır. Ayrıca meslek liselerinde disiplin cezalarının daha fazla olduğunu göstermek için (OKUL) değişkeni dummy kullanılarak regresyon analizine dâhil edilmiştir. Son olarak yerleşim yeri kent olan okullarda ceza sayısının daha fazla olacağı düşüncesi ile yerleşim yeri (KENTKIR) değişkeni de regresyon analizine yerleştirilmiştir.

Tablo 2
Değişkenlere İlişkin İstatistikler

Değişken	Gözlem Sayısı	$\bar{X}$	S
OGRETMEN	7229	38.15	29.57
DERSLİK	6403	19.02	9.70
OGRENCI	7229	1138.71	1086.20
CEZA	7229	48.22	74.48
CEZAOGREN	7229	0.04	0.05
KENTKIR	7226	0.91	0.28
OKUL1	7229	0.28	0.45
OKUL2	7229	0.05	0.22
OKUL3	7229	0.05	0.21
OKUL4	7229	0.11	0.31
OKUL5	7229	0.02	0.13
OKUL6	7229	0.09	0.29
OKUL7	7229	0.02	0.14
OKUL8	7229	0.26	0.44
OKUL9	7229	0.01	0.11
OKUL10	7229	0.10	0.31
OKUL11	7229	0.00	0.06
OKUL12	7229	0.01	0.08

Millî Eğitim Bakanlığı'ndan elde edilen ve hesaplanan verilere ilişkin istatistikler Tablo 2'de yer almaktadır. 2012-2013 öğretim yılında herhangi bir disiplin suçu işlenmiş 7.229 ortaöğretim kurumunda ortalama öğretmen sayısı 38.2'dir. Ortalama derslik sayısı ise 19.0'dır. Bu okullardaki ortalama öğrenci sayısı ise 1138.7'dir. Okul başına düşen ortalama ceza da 48.2 olarak hesaplanmıştır. Yerleşim yeri (KENTKIR) değişkeninin ortalaması okulların yüzde 91'inin kentlerde yer aldığını göstermektedir.

Bulgular

Okul Türleri ve Yerleşim Yerleri İtibariyle Ortalama Öğrenci Sayıları

Okul türleri itibariyle ortalama öğrenci sayılarına ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir. Tablo 3 incelendiği zaman okul bazında ortalama öğrenci sayısı en büyük olan okul grubunun 1.572 öğrenci ile meslek liseleri olduğu ve onları 1.441 öğrenci ile Anadolu liselerinin izlediği görülmektedir. En düşük ortalama öğrenci sayısına sahip okulların 250 öğrenci ile spor liselerinin olduğu tespit edilmiştir. Tablo 4'te yer alan bilgiler çerçevesinde okul türleri itibariyle ortalama öğrenci sayılarının anlamlı bir fark gösterdiği istatistiki olarak söylemek mümkündür [$F(11-7217) = 146.9, p < .01$].

Tablo 3

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Öğrenci Sayılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sayı	Okul Başına Ortalama Öğrenci Sayısı	S
Anadolu Lisesi	2029	1441.3	969.3
Anadolu Meslek Lisesi	357	1200.6	954.0
Anadolu Öğretmen Lisesi	332	606.5	341.8
Çok Programlı Lise	761	605.8	581.0
Fen Lisesi	115	576.4	260.6
İmam Hatip Lisesi	676	1172.0	1082.6
Genel Lise	137	637.8	844.1
Meslek Lisesi	1899	1571.6	1352.1
Özel Akşam Lisesi	86	306.2	257.3
Özel Lise	758	308.3	303.5
Sosyal Bilimler Lisesi	30	452.1	249.6
Spor Lisesi	49	249.6	138.8
TOPLAM	7229	1138.7	1086.2

Tablo 4

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Öğrenci Sayılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1559900000	11	141809075.0	146.9	.00
Grup içi	6967900000	7217	965486.3		
Toplam	8527800000	7228	1179830.4		

Okulların yerleşim yerleri itibariyle ortalama öğrenci sayılarına ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 5 incelendiği zaman okul bazında ortalama öğrenci sayısının kentte daha büyük olduğu görülmektedir. Kent okullarında ortalama öğrenci sayısı 1198 iken kır okullarında bunun 523 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5

Okulların Yerleşim Yerleri İtibariyle Ortalama Öğrenci Sayılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sayı	Okul Başına Ortalama Öğrenci Sayısı	S
Kır	628	523	493.8
Kent	6598	1198	1108.9
TOPLAM	7226	1139	1086.3

Tablo 6'da yer alan bilgiler çerçevesinde okulların yerleşim alanları itibariyle ortalama öğrenci sayılarının anlamlı bir fark gösterdiği istatistiki olarak söylemek mümkündür [$F(1-7224) = 228.2, p < .01$].

Tablo 6

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Öğrenci Sayılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	261041799	1	261041799.0	228.2	.00
Grup içi	8264500000	7224	1144032.6		
Toplam	8525500000	7225	1180004.6		

Okul Türleri ve Yerleşim Yerleri İtibariyle Ortalama Disiplin Cezaları Sayısı

Okul türleri itibariyle ortalama disiplin cezaları sayısına ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 7 ve Tablo 8'de verilmiştir. Tablo 7 incelendiği zaman okul bazında ortalama ceza sayısı en büyük olan okul grubunun 75 ceza ile meslek liseleri olduğu ve onları 71.8 ceza sayısı ile Anadolu meslek liselerinin izlediği görülmektedir. Onları takip eden en yüksek ortalama ceza sayısına sahip okul grupları sırası ile Anadolu liseleri ve imam hatip liseleridir. Söz konusu okul türlerinin Tablo 7'den de anlaşılacağı üzere en yüksek ortalama öğrenci sayılarına sahip olduğu dikkate değerdir. En düşük ortalama ceza sayısına sahip okullar ise 13 ceza ile fen liseleri ve 14.8 ceza ile özel liselerdir. Tablo 8'de yer alan bilgiler çerçevesinde okul türleri itibariyle ortalama ceza sayılarının anlamlı bir fark gösterdiği istatistiki olarak söylemek mümkündür [$F(11-7217) = 58.6, p < .01$].

Tablo 7

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Ceza Sayısına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sayı	Okul Başına Ortalama Ceza Sayısı	S
Anadolu Lisesi	2029	51.5	73.3
Anadolu Meslek Lisesi	357	71.8	85.6
Anadolu Öğretmen Lisesi	332	19.5	23.8
Çok Programlı Lise	761	31.1	52.9
Fen Lisesi	115	13.0	14.1
İmam Hatip Lisesi	676	35.9	48.4
Genel Lise	137	33.2	84.7
Meslek Lisesi	1899	75.0	96.4
Özel Akşam Lisesi	86	24.9	24.3
Özel Lise	758	14.8	29.3
Sosyal Bilimler Lisesi	30	26.2	28.7
Spor Lisesi	49	26.2	27.2
TOPLAM	7229	48.2	74.5

Tablo 8

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Ceza Sayılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	3288723.1	11	298974.8	58.6	.00
Grup içi	36805860.3	7217	5099.9		
Toplam	40094583.4	7228	5547.1		

Okul yerleşim yerleri itibariyle ortalama disiplin cezaları sayısına ilişkin ANOVA testi sonuçları Tablo 9 ve Tablo 10'da verilmiştir. Tablo 9 incelendiği zaman okul bazında ortalama ceza sayısının kentte yer alan okullarda daha büyük olduğu görülmektedir. Kent okullarında ortalama ceza sayısı 50.6 iken kır okullarında bunun 23.7 olduğu tespit edilmiştir. Burada da kent okullarının kırdaki yer alan okullara göre daha büyük olduğunu dikkate alarak bir değerlendirme yapmakta fayda vardır.

Tablo 9

Okulların Yerleşim Yerleri İtibariyle Ortalama Ceza Sayılarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sayı	Okul Başına Ortalama Ceza Sayısı	S
Kır	628	23.7	38.2
Kent	6598	50.6	76.7
TOPLAM	7226	48.2	74.5

Tablo 10'da yer alan bilgiler çerçevesinde okulların yerleşim alanları itibariyle ortalama ceza sayılarının anlamlı bir fark gösterdiği istatistiki olarak söylemek mümkündür [$F(1-7224) = 75.1, p < .01$].

Tablo 10

Okul Türleri İtibariyle Ortalama Ceza Sayılarına İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	412374.3	1	412374.3	75.1	.00
Grup içi	39679515.6	7224	5492.7		
Toplam	40091889.9	7225	5549.1		

Okuldaki Öğrenci, Öğretmen, Derslik Sayıları ile Yerleşim Yeri ve Okul Türünün Disiplin Sayısına Etkisi

Okul başına düşen ortalama cezaların okul türü ve yerleşim yerleri bakımından anlamlı bir farklılık gösterdiği yukarıdaki çözümlerimizde yer almıştır. Ancak okul büyüklüğünün de bu çözümlere katılmasında fayda olduğunu vurgulamıştık. Bu çerçevede, okul büyüklüğü (öğrenci sayısı açısından), öğretmen başına düşen öğrenci sayısı, derslik başına düşen öğrenci sayısı, yerleşim yeri ve okul türü öğrenci başına düşen ceza sayısını anlamlı bir şekilde yordama gücüne ilişkin çoklu regresyon sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Tablo 11’de yer alan çözümler sonucunda öğrenci sayısı, öğretmen sayısı, derslik sayısı, yerleşim yeri ve okul türü değişkenleri birlikte okullardaki öğrenci başına düşen ceza sayısını anlamlı bir şekilde açıkladığı sonucuna varılmıştır ($R^2 = 0.0653$, $p < .01$). Standardize edilmiş regresyon katsayısının (β) anlamlılığına ilişkin t testi sonucu Tablo 11’den bakıldığında öğrenci ve öğretmen sayıları ile okul türlerinin öğrenci başına düşen ceza sayısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Öğrenci sayısı artarken öğrenci başına düşen ceza sayısı artmakta iken öğretmen sayısı artarken azalmaktadır. Anadolu liselerinde öğrenci başına düşen ceza Anadolu öğretmen liseleri hariç diğer okul türleri ile karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık göstermektedir. Fen liseleri hariç diğer okul türlerine göre Anadolu liselerinde daha az öğrenci başına düşen ceza ile karşılaşılmaktadır. Derslik sayısı ile yerleşim yerinin önemli bir etkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 11

Öğrenci Başına Düşen Cezanın Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Sonuçları

<i>Değişken</i>	<i>B</i>	<i>Standart Hata</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
OGRENCI	0.00000198	0.00000088	2.25	0.024
OGRETMEN	-0.0000835	0.0000357	-2.34	0.019
DERSLIK	0.0000418	0.000078	0.54	0.592
KENTKIR	0.0006784	0.0025193	0.27	0.788
OKUL2	0.0330461	0.0033449	9.88	0.000
OKUL3	-0.0032842	0.0022019	-1.49	0.136
OKUL4	0.0156745	0.0023226	6.75	0.000
OKUL5	-0.0086274	0.0025032	-3.45	0.001
OKUL6	0.0033455	0.0015549	2.15	0.031
OKUL7	0.0182283	0.0050635	3.6	0.000
OKUL8	0.0169915	0.0014379	11.82	0.000
OKUL9	0.0525445	0.0047243	11.12	0.000
OKUL10	0.0233753	0.0033292	7.02	0.000
OKUL11	0.0256799	0.0098342	2.61	0.009
OKUL12	0.0913685	0.0179777	5.08	0.000
Sabit	0.0313808	0.0027012	11.62	0.000
$R^2 = 0.0653$				
$F(15, 6385) = 33.52$ $p = .000$				

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul büyüklüğü ve disiplin ilişkisi genellikle yerleşim yeri faktörü ile birlikte ele alınmaktadır (Haller, 1992). Çünkü büyük okullar genellikle kentlerde bulunmakta ve kırdaki yer alan okullar küçük okullardan oluşmaktadır. Nitekim çalışmada kentte yer alan okulların kırdaki yer alan okullardan ortalama olarak daha büyük olduğu ortaya konmuştur. Dolayısıyla disiplin olaylarının gerçekten okul büyüklüğünden mi yoksa yerleşim yerinden kaynaklı mı arttığı sorusu gündeme gelmektedir.

Kentlerin kırsal alanlara göre suç ve güvenlik açısından daha düzensiz olduğu kabul edilmektedir. Howell ve Lynch (2000) yerleşim yeri nüfusu arttıkça öğrencilerde çeteleşme olasılığı artmakta olduğunu belirtmektedirler. Sheley ve Wright (1995), şiddetin ve çeteleşmenin bir kent problemi olduğunu vurgulamaktadırlar. Nüfus yoğunluğu ve çeşitliliğinin (köken farklılığı) fazlalığı bir kent özelliği olarak ortaya çıkmaktadır. Wilson ve Herrnstein (1995), bir yerleşim yerindeki nüfus ne kadar yoğun ve çeşitlilik arz ediyorsa suç oranlarının da o kadar büyük olduğunu ileri sürmektedir.

Çalışmada öncelikle Türkiye'deki okul büyüklüklerinin tür ve yerleşim yerleri itibarıyla farklılığı test edilmiştir. Bu çerçevede kırsal okulların kent okullarına göre daha küçük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çıkan bulgulardan okul büyüklüklerinin okul türlerine göre de farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Daha sonra gerek yerleşim yerleri gerekse okul türleri itibarıyla öğrenci başına düşen ceza sayıları incelenmiş ve her iki açıdan da öğrenci başına düşen cezada farklılıkların ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Çalışmada ortaya çıkan bulgular, kırsaldaki okullarda öğrenci başına düşen ortalama ceza sayısının kentteki okullara göre daha düşük olduğunu göstermektedir. Diğer yandan öğrenci başına düşen ceza sayısının okul türleri itibarıyla farklılık gösterirken bu farklılığın okul büyüklüğü ile de uyumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Başka bir anlatımla, ortalama büyüklük bakımından ilk dörtteki okul türü öğrenci başına düşen ortalama ceza sayısı açısından da ilk dörtte yer almışlardır. Bu sonuçlara ek olarak kentteki okullara göre daha küçük olan kırsaldaki okullarda öğrenci başına düşen ortalama ceza sayısının düşük olmasının okul büyüklüğünden mi yoksa yerleşim yerinden mi kaynaklanmakta olduğu sorgulanması gerekmiştir. Söz konusu sorgulama çerçevesinde yapılan regresyon analizinde, öğretmen ve öğrenci sayıları ile okul türü öğrenci başına düşen ceza sayısını etkileyen önemli unsurlar olarak ön plana çıkarken derslik sayısı ve yerleşim yerinin istatistiki olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır.

Okullarda yaşanan disiplin sorunları irdelenirken okul büyüklüğü de en az yerleşim yeri kadar önemli bir etken olarak ön plana çıkmaktadır. Haller (1992), bazı suç kuramları ile okul büyüklüğünün yarattığı disiplin problemleri arasında ilişkiler kurulabileceğinden söz etmektedir. Bu çerçevede okul

büyüklüğü ile disiplin sorunlarını ilişkilendirmede suça ilişkin kuramlara bakmak faydalı bir yaklaşım olacaktır.

Suç bilimi alan yazınında görüşler temel üç değerler dizisi etrafında toplanmaktadır. Suçu farklı açılardan açıklamaya çalışan söz konusu değerler dizisi, klasik okul, pozitivist okul ve eleştirel bakış şeklinde gruplandırılan üç düşünce okulundan oluşmaktadır (Dolu, 2000). Klasik okula göre suçun temel nedeni bireyin bunu istemesidir. Pozitivist okul ise suçun bireyin istencinden ziyade biyolojik, psikolojik ve sosyolojik faktörler nedeniyle işlendiğini ön plana çıkarmaktadır. Eleştirel bakış ise suça neden olan unsurların açıklanmasından ziyade nelerin suç olduğunun nasıl belirlendiğine bakmak gerektiğini ileri sürmektedir.

Pozitivist bakış açısından değerlendirildiği zaman okul büyüklüğü suça neden olan sosyolojik bir faktör olarak değerlendirmek mümkündür. Suça pozitivist okulun değerler dizisi çerçevesinden yaklaşan “sosyal düzensizlik kuramı” bir mahalledeki dayanışma ve arkadaşlık ilişkilerinin zayıflamasını suça ortam sağlayan sosyolojik bir faktör olarak görmektedir. Büyük okullardaki insan ilişkilerinin ve iletişimin zayıflığı “sosyal düzensizlik kuramının” ileri sürdüğü suça ortam sağlayan sosyolojik bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Toplumdaki toplumsal denetim potansiyelini öne çıkaran “sistemik kontrol yaklaşımı” bir toplumda bireyler arasındaki güven ve bağlılığın derecesini ortak değerleri korumadaki yeteneğin bir göstergesi olduğunu vurgulamaktadır (Dolu, 2000). Dolayısıyla büyük okullarda güven ve bağlılık ilişkisinin zayıflığı (Karakütük vd., 2012) disiplin sorunlarını önlemede yetersizliklere yol açmaktadır. Küçük okullardaki daha sıcak iklim disiplin sorunlarının ortaya çıkmasını engelleyici bir faktör olarak ön plana çıkmaktadır.

Gerek çalışmanın bulguları gerekse diğer araştırmaların vardığı sonuçlar, büyük okulların disiplin konusunda sorunlar yaşadığını göstermektedir. Suça ilişkin kuramların da bu tezi doğruladığı görülmektedir. Bu çerçevede okul yatırımları planlanırken bu sonuçların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesinde fayda görülmektedir. Bu nedenle okul yatırımlarına karar verirken yaratacağı disiplin sorunlarını da gözetenek derslik sayısı optimum ölçülerin üzerinde olan binalardan sakınılması gerekmektedir.

Yapılandırılmış Öz/Structured Abstract

An Empirical Study on the Relationship between School Size and Discipline in Secondary Education in Turkey

Yalın Kılıç¹

Background. School size is one of the structural features of a school. There are numerous studies investigating the effects of school's different features on both students and teachers. Lee (2000) states that the number of students in a school, as a property of that school, having an impact on students and teachers could be interest of researcher. School size is issue which should be considered by educational policy and planning experts since it affects educational outcomes (Karakütük et al., 2012). However, the direction of the effects is debatable. While some of researchers were representing the advantages of big schools, others were defending smaller schools.

School size was introduced to the agenda of school experts for the first time in the USA (Conant 1959). At the beginning of the twentieth century majority of the public schools system in the USA was consisting of schools and regions that could be considered as relative small (PSBA, 2011). Small schools were typical for the schools on the rural in the USA. Small and dispersed characteristic of the schools in the USA was defined as "schools in the rural area" and these were not appreciated (Kannapel and DeYoung, 1999). These rural schools were inspected and financed at local level. Due to the high management costs of the small and dispersed school structure at local level a policy which was foreseeing the consolidation of schools and school regions has been applied widely (Tyack, 1974). It was said that the consolidation policy was playing a major role for the changes in education in the rural where small schools were the majority (Haller 1992).

The issue of school size has been seen as a problem area for the secondary schools rather than elementary schools. Elementary schools usually consist of small schools since they require intimate relations and supportive environment for young children (Lee, 2000). According to author, the profile of students in elementary schools is homogeneous rather than those of secondary schools. On the other hand, educational programs of elementary schools are simpler and less undifferentiated than those of secondary schools. Therefore, it could be acceptable that elementary schools should consist of small schools. However, secondary schools are the exact opposite situation (Lee, 2000). Secondary

---

¹Dr., Planning Expert , Ministry of Development, Ankara-Turkey, ykilig@dpt.gov.tr

schools' objectives are very complex, and their students are composed of non-homogeneous group of students from a wide area. Within this frame when we look into the historical development of public secondary schools in the USA the complexity of the mentioned objectives and the reasons why secondary schools are still extending will be understood much easier.

While school size problem was previously a subject related to rural schools, later it became a problem for all schools. Studies related to school size are discussed in terms of economic effectiveness, program diversity, student achievement, teacher quality, school dropout, attendance of students, student and teacher satisfaction, discipline problems, students' participation in voluntary activities, and the relationship of parents with the school (Slate and Jones, 2005). Some authors advocate that big schools are more economically efficient because of "economies of scale" (Kenny, 1982; Guthrie, 1979). Walberg (1993) states that "economies of scale" in schools is debatable since "economies of scale" are suitable for firms. Another reason for advocating big schools is their program diversity (Conant, 1959). However, Monk (1987) states that diversity of program in big schools isn't important, as it is exaggerated.

Although school size is seen as a problem area, it is actually a source deriving many problems. Within the this frame, there are a lot of researches in which it is stated that school size is problem area which derives discipline problems (Haller, 1992; Slate and Jones, 2005; Gregory, 1992). While discipline problem results from school size, it could also create the other problems.

Discipline problems experienced in big schools cause them to be disadvantage. Big school administrators need to take the students under the control because of dramatic dimensions of discipline problems (Gregory, 1992). However, these control methods leads to some negative attitudes of students. Strict disciplinary rules lead to dropouts.

It is seen that there are a lot of studies conducted on school size in Turkey (Akkalkan, 2009; Çinkır, 1996; Demircan, 2005; Kalfa, 2006; Karakütük and Tunç, 2004; Karakütük et al., 2012). However, the issue of school size has not been the agenda of the institutions which is responsible to develop and apply educational policies. School size studies are important in order to construct the appropriate size of school.

Purpose. The purpose of the study is, to examine how the number of disciplinary offenses changes according to school size, school type, and residence of school, and to make recommendations to those who are responsible for developing policy. In this context, the following questions will be answered.

– Does the average number of students differ according to type and locality of schools?

- Does the average number of disciplinary differ according to type and locality of schools?

- Do school size, the number of students per teacher, the number of students per classroom, location, and type of schools predict the number of disciplinary offenses per student?

Method. This study was planned based on the data about the disciplinary penalties enforced in secondary level educational institutions within the 2012–2013 academic year, which was obtained from the Ministry of National Education within the framework of the Right to Information Act. The universe of the study was composed of secondary schools, where any of the disciplinary rules were infringed within the 2012–2013 academic year. Accordingly 7,230 high schools were identified. The total number of secondary schools was 10,418 within the 2012–2013 academic year. Hence, 7230 institutions, where disciplinary rules were infringed, constituted approximately 70% of the total number of high schools.

Findings and Conclusions. In the study, certain data about the secondary schools within the 2012–2013 academic year, which was obtained from the Ministry of National Education within the framework of the Right to Information Act, were analyzed and new data were obtained. Within the framework of the Right to Information Act, the number of students (OGRENCI), the number of teachers (OGRENCI), the number of classrooms (DERSLİK), school type (OKUL), location (KENTKIR) and the number of students, who received penalties due to infraction of the disciplinary rules (CEZA) were obtained. The number of students was divided by the number of teachers and the number of classrooms to obtain the number of students per teacher (OGBASOGREN) and the number of students per classroom (DERSBASOGREN) were obtained.

Through the data obtained from the Ministry of National Education, 62 different secondary schools were identified. These institutions were regrouped in 12 different types of schools (OKUL). Table1 displays the school groups and their percentages among the total number of schools. In this respect, Anatolian High Schools and Vocational High Schools constituted the largest two groups in the universe of this research, while Social Sciences High Schools and Sports High Schools were identified as the two smallest groups.

This study inquired whether the number of students (OGRENCI) significantly predicted the number of students per teacher (OGBASOGREN), the number of students per classroom (DERSBASOGREN), the number of classrooms (DERSLİK), school type (OKUL), location (KENTKIR) and the number of penalties per students at schools (PENALSTUD) within the framework of the data obtained from the Ministry of National Education about the 7,230 secondary schools, where disciplinary rules were infringed within the

2012–2013 academic year. Data were entered into and analyzed through the STATA 12.0 Statistical Package Software. According to the characteristics of the data and hypothesis constructed, multiple regression analysis was performed.

School sizes were interpreted according to the number of students (OGRENCI). It was considered that as the school size grew larger, the number of disciplinary penalties would increase. On the other hand, it was assumed that any increase in the number of students per teacher (OGBASOGREN) and the number of students per classroom (DERSBASOGREN) would also increase the number of penalties. Furthermore, in order to display the fact that the number of disciplinary penalties enforced in vocational high schools, (OKUL) variable was used as dummy and it was included in the regression analysis. Finally, due to the assumption that the number of penalties enforced in schools located in urban areas, the location (KENTKIR) was also considered as dummy and it was also included in the regression analysis.

Statistical data obtained from the Ministry of National Education were calculated and displayed in Table2. The average number of teachers in 7229 secondary schools, where disciplinary rules were infringed within the 2012–2013 academic year, was found to be 38.2. The average number of classrooms was found to be 19,0. Average number of students in these schools was identified as 1,138.7. The average number of penalties per school was calculated to be 48.2. Average of the location (KENTKIR) variable indicated that 91% of the schools were located in the urban areas. The findings emerging from the study show that the average penalty per student in rural schools is lower than that of urban schools. On the other hand, the average number of penalties per student changes by type of schools. According to regression analysis in the study, the number of teachers, the number of students and type of schools affect the number of penalties per student. But the number of classrooms and place of schools don't have statistically effect on the number of penalties per student.

In terms of disciplinary problems, school size is as important as location of school. It is stated that there is relationship between some theories of crime and discipline problems created by school size (Haller, 1992). In this context, it was thought that it would be useful to inquire theories of crime in terms of associating the size of the school with the discipline problems.

Both the findings of the study and the results of other studies show that big schools have disadvantage in terms of discipline problems. This thesis is confirmed by the theories of crime. This situation should be taken into account by those who are responsible for developing policy. In this context, while investment in schools is planned, these results should be evaluated carefully.

Kaynaklar/References

- Akkalkan, H. (2009). *Ankara ili Çankaya ilçesinde okul büyüklüğünün öğrencilerin akademik başarısı, okula devamı ve disiplini ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Conant, J. B. (1959). *The American high school today: a first report to interested citizens*. New York: McGraw-Hill.
- Cotton, K. (1996). School size, school climate, and student performance. *School Improvement Research Series, Close-up #20*. Retrieved from http://educationnorthwest.org/webfm_send/513
- Çınkır, Ş. (1996). *Okul büyüklüğünün öğrenci başarısı ile ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Damico, S. B., & Roth, J. (1993). General track students' perceptions of school policies and practices. *Journal of Research and Development in Education, 27*, 1-8.
- Demircan, N. P. (2005). *Okul mevcudunun okul yönetimine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dolu, O. (2000). *Suç teorileri: Teori, araştırma ve uygulamada kriminoloji*. Ankara: Seçkin.
- Fowler, W. J., Jr., & Walberg, H. J. (1991). School size, characteristics, and outcomes. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 13*, 189-202.
- Gregory, T. (1992). *Small is too big: Achieving a critical anti-mass in the high school* (Report No. RC 019 319). In Source book on school and district size, cost, and quality (Report No. RC 019 318). Minneapolis, MN: Minnesota University, Hubert H. Humphrey Institute of Public Affairs; Oak Brook, IL: North Central Regional Educational Laboratory. (ERIC Document Reproduction Service No. ED 361 159).
- Guthrie, J. (1979). Organizational scale and school success. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 1*(1), 17-27.
- Haller, E. J. (1992). High school size and student indiscipline: Another aspect of the school consolidation issue. *Educational Evaluation and Policy Analysis, 14*, 145-156.
- Howell, J. C., & Lynch, J. P. (2000). Youth gangs in schools. *Juvenile Justice Bulletin*, U.S. Department of Justice, August 2000. Retrieved from http://www.seventeenb.org/pdfs/Characterics_of_Gangs_in_Schools.pdf
- Kalfa, Y. (2006). *Okul büyüklüğünün kalite, verim ve öğrenci başarısına etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kannapel, P. J., & DeYoung, A. J. (1999). The rural school problem in 1999: a review and critique of the literature. *Journal of Research in Rural Education, 15*(2), 67-79.
- Karakütük, K. ve Tunç, B. (2004). *Okul büyüklüğü-sınıf büyüklüğü*. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(1), 9-22.
- Karakütük, K., Tunç, B., Bülbül, T., Özdem, G., Taşdan, M., Çelikkaleli, Ö. ve Bayram, A. (2012). Türkiye'de genel ortaöğretim okullarının büyüklüğüne

- göre fiziksel koşulların yeterliği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2), 183-204.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kenny, L. (1982). Economies of scale in schooling. *Economics of Education Review*, 2(1), 1-24.
- Lee, V. E. (2000). School size and the organization of secondary schools. In M. T. Hallinan (Eds.), *Handbook of the sociology of education* (pp. 327-344). New York: Kluwer Academic/Plenum.
- McGuffey, C. W., & Brown, C. L. (1978). The relationship of school size and rate of school plant utilization to cost variations of maintenance and operation. *American Educational Research Journal*, 15, 373-378.
- Meier, D. W. (1996). The big benefits of smallness. *Educational Leadership*, 54, 12-15.
- Monk, D. H. (1987). Secondary school size and curriculum comprehensiveness. *Economics of Education Review*, 6, 137-150.
- Nathan, J., & Thao, S. (2007). Smaller, safer, saner, successful schools. *National Clearinghouse for Educational Facilities*, Washington, D.C.; Minnesota University, Center for School Change, Humphrey Institute, Minneapolis, Minnesota. Retrieved from <http://www.ncef.org/pubs/saneschools.pdf>
- Öğülmüş, S. ve Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 1(2), 261-273.
- PSBA (Pennsylvania School Boards Association), (2011). School building size : Is there a right size? *Education Research & Policy Center*. Retrieved from https://www.psba.org/issues-advocacy/issues-research/research-resource-center/School_Building_Size-aug2011.pdf
- Sheley, J. F., & Wright J. D. (1995). *In the line of fire: Youths, guns, and violence in urban America*, New York: Walter de Gruyter.
- Slate, J. R., & Jones, C. H. (2005). Effects of school size: a review of the literature with recommendations. *Essays in Education*, 13. Retrieved from <http://www.usca.edu/essays/vol132005/slate.pdf>
- Tyack, D. (1974). *The one best system*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Walberg, H. J. (1993). Losing local control of education: Cost and quality implications. *Policy Documents*, No.59, The Heartland Institute. Retrieved from <http://heartland.org/policy-documents/losing-local-control-education-cost-and-quality-implications>
- Wilson, J. Q., & Herrnstein, R. J. (1985). *Crime and human nature: The definitive study of the causes of crime*. New York: Simon and Schuster.
- Yıldırım, B. ve Sezginsoy, B. (2004). Liselerde öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve sebepleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya*. Retrieved from <http://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/350.pdf>

---

* Bu çalışmadaki görüşler Kalkınma Bakanlığı'nı bağlamaz, sorumluluk yazarına aittir.